

Fagavdelingen
22 72 67 00

16.01.2007
18.10.2006

200602733
200604373

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

HØRINGSUTTALELSE - FORSKRIFT OM TILDELING AV UTDANNINGSSTØTTE FOR UNDERVISNINGÅRET 2007-2008

Vi viser til brev av 18.10.2006 fra Kunnskapsdepartementet med høringsutkast til endringer i forskriften om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2007-2008.

I det følgende vil Lånekassen kommentere utkastet til endringer i forskriften om tildeling av utdanningsstøtte for 2007-2008, og i tillegg gi departementet innspill til regeltekniske og mindre materielle endringer i de delene av forskriften som ikke er sendt på høring.

Kapittel 2 Statsborgerskap og tilknytning til Norge

Til § 2-2 bokstav c

Bestemmelsen gir støtterett til søkere som har fått arbeids- eller oppholdstillatelse i familiegjennforening med norsk eller utenlandsk statsborger, eller bosettingstillatelse på grunnlag av en slik tillatelse. Etter det Lånekassen har kjennskap til, kan denne åpningen for søkere med oppholdstillatelse på grunn av familieinnvandring føre til at også søkere med svært liten tilknytning til Norge får rett til støtte. Hensikten med kravene til utenlandske statsborgere for å få studiestøtte er derimot å sikre en sterk tilknytning til landet før støtte kan gis, jf. departementets merknad til § 2-2 bokstav g i høringsbrevet for tildelingsforskriftene for 2007-2008.

Det kan gis tillatelse på visse vilkår til familieinnvandring etter utlendingslovens § 23 til studenter som er i Norge i utdanningsøyemed. Disse familiemedlemmene kan så få rett til støtte i Lånekassen, mens hovedpersonen ikke vil ha en slik rett. Lånekassen mener at forskriften bør endres så raskt det er forsvarlig i forhold til forutsigbarhet for og informasjon til allmennheten, og ber departementet vurdere å endre forskriften allerede for 2007-2008 på dette punktet.

Lånekassen foreslår å endre ordlyden ved å ta inn et unntak for familiemedlemmer som blir gjenforent med en hovedperson som har oppholdstillatelse i Norge i studieøyemed.

Forslag til ny forskriftstekst:

*§ 2-2 Utenlandsk statsborger
(...)*

c) har arbeids- eller oppholdstillatelse, eller bosettingstillatelse, i familiegjeforening med norsk eller utenlandsk statsborger som har et annet oppholdsgrunnlag i Norge enn studier.
(...)

Til § 2-3

Departementet foreslår å endre ordlyden i paragrafens første ledd slik at også rettighetene til EØS-borgere som er arbeidstakere i Norge og som pendler til landet, går klart fram. Lånekassen slutter seg til departementets forslag.

Vi ønsker å knytte en egen kommentar til paragrafens annet ledd. I departementets brev av 20.oktober 2006 til EFTA Surveillance Authority (ESA) omtaler departementet i punkt 1 om artikkel 7 (2) i rådsforordning 1612/68 hvilke medlemmer av en EØS-arbeidstakers familie som kan være omfattet av støtteordningen i Lånekassen.

”So far, all applicants deriving rights from an EEA migrant worker, have been a child or a spouse of the worker in question, but also other dependant family members in ascending or descending line will be eligible for support”

Denne forståelsen av “dependant family members” omfattes ikke av ordlyden i forskriften slik den er utformet i dag. En utvidet forståelse av hvilke familiemedlemmer som kan omfattes av støtteordningen bør forskriftsfestes slik at både hvem som omfattes og vilkårene for å bli omfattet er tydeliggjort i bestemmelsen. Etter det Lånekassen forstår, er det de familiemedlemmene som har rett til oppholdstillatelse i familiegjeforening med EØS-borger etter EØS-reglene i utlendingslovgivningen som skal omfattes. Dette vil være slektninger av arbeidstakeren eller arbeidstakerens ektefelle i oppstigende eller nedstigende linje som blir forsørget av arbeidstakeren.

Det er gjort en endring i andre ledd i forskriftsbestemmelsen som svekker hjemmelen Lånekassen har i nåværende forskrift til å nekte norsk utdanningsstøtte til barn og ektefelle av EØS-arbeidstakeren som ikke oppholder seg eller har rett til å oppholde seg i Norge sammen med arbeidstakeren. Denne endringen kan etter Lånekassens vurdering åpne for eksport av utdanningsstøtte til personer som aldri har vært i Norge.

Etter artikkel 12 i EØS-arbeidstakerloven av 27.11 1992 er det hjemmel for å kreve at EØS-arbeidstakerens barn er bosatt i Norge for at de skal ha adgang til utdanning på samme vilkår som norske borgere. Denne bestemmelsen legges til grunn for retten til studiefinansiering for barn og andre slektninger av EØS-arbeidstakere.

”**Art 12.** Når en statsborger i en **EØS-stat** arbeider eller har arbeidet på en annen **EØS-stats** territorium, skal vedkommendes barn ha adgang til allmennutdanning og lærling- og yrkesutdanning på samme vilkår som statsborgere i denne stat, når barna er bosatt på denne stats territorium.

EØS-statene skal fremme bestrebelsene for at disse barna skal kunne delta i undervisningen på gunstigst mulige vilkår.”

Dersom barna til en polsk arbeidstaker i Norge ønsker å studere i Sverige, vil det foreslåtte bortfallet av krav til lovlig opphold i Norge legge til rette for at de kan få norsk studiestøtte, selv om barna aldri har vært i Norge. Vi antar at dette ikke er intensjonen bak den foreslåtte endringen i ordlyden, siden en slik utvidelse ikke er omtalt i høringen, men Lånekassen ønsker å peke på risikoen for at den foreslåtte formuleringen kan tolkes i en slik retning.

Lånekassen foreslår på grunnlag av dette en endring i annet ledd i forslaget til ny forskriftstekst som er sendt på høring. Forslaget bygger på formuleringene i utlendingsforskriftens § 180.

Forslag til ny forskriftstekst:

*§ 2-3 Utvidet rett for statsborger fra EØS-land
(...)*

Følgende medlemmer av EØS-arbeidstakerens familie som har lovlig opphold i Norge, har rett til utdanningsstøtte på samme vilkår som norske statsborgere:

- a) ektefelle
- b) slektning i nedstigende linje av EØS-arbeidstakeren og/eller EØS-arbeidstakerens ektefelle, som er under 21 år eller blir forsørget av dem.
- c) slektning i oppstigende linje av EØS-arbeidstakeren og/eller EØS-arbeidstakerens ektefelle som blir forsørget av dem.

Til § 2-5 og 10-4

Disse paragrafene er like, og forslaget om å fjerne § 10-4 er i tråd med Lånekassens forslag.

Departementet avklarte i brev av 15.11.06 at kvoteordningen ikke er å oppfatte som en ordning som omfattes av paragrafens ”andre tilsvarende støtteordninger”. Lånekassen antar at dette kan presiseres i merknad til forskriften.

Lånekassen ber videre departementet vurdere en presisering av bestemmelsen som angir

- Hvilke navngitte stipendprogrammer som begrenser støtteretten i Lånekassen for utenlandske statsborgere.
- Hvilken tidsperiode søkeren kan motta støtte fra et annet stipendprogram og likevel ha rett til støtte fra Lånekassen.
- Hvilke bestemmelser i §§ 2-2 og 2-3 som blir avgrenset av § 2-5.

Forskriftsbestemmelsen slik den er formulert i 2006-2007 (foreslått videreført i 2007-2008) åpner for mange tolkninger av disse forholdene og gir begrenset informasjon til brukerne om rekkevidden av bestemmelsen.

Med grunnlag i Lånekassens oppfatning av hensikten med denne bestemmelsen, avklaringer fra departementet i 2006 og gjeldende praksis, foreslår vi følgende omformuleringer i § 2-5:

§ 2-5 Begrensning i støtterett for utenlandsk statsborger

Utenlandsk statsborger, eller vedkommendes ektefelle, som får støtte til et utdanningsprogram i Norge eller i utlandet fra Norad, Erasmus Mundus, The Norwegian Program for Development, Research and Education (NUFU), eller andre tilsvarende støtteordninger som har som formål å øke kompetansen i den utenlandske statsborgerens hjemland, kan ikke få støtte fra Lånekassen. Se likevel § 45-1.

Utenlandsk statsborger, eller vedkommendes ektefelle, som har fått støtte fra en av støtteordningene nevnt i første ledd, kan ikke få støtte etter § 2-2 bokstav g.

Kapittel 4 Hva slags utdanning det gis støtte til

Til § 4-1 bokstav j og k

Departementet foreslår å harmonisere formuleringen i bokstav j med formuleringen i bokstav k når det gjelder høyere utdanning, ut fra at det ikke finnes offentlige læreplaner for høyere utdanning. Lånekassen er enig i departementets forslag.

Til §§ 4-2 og 7-4

Lånekassen har ingen merknader til at overgangsordningen for godkjenning av utdanning blir forlenget med ett år. Dersom overgangsordningen i § 4-2 forlenges til og med undervisningsåret 2007-2008, må også overgangsordningen for krav til varighet i § 7-4 forlenges tilsvarende.

Forslaget til forskrift for rett til fullføring av utdanning i § 4-2 andre ledd er i tråd med tidligere forslag og praksis i Lånekassen.

Til § 4-6 bokstav f

Departementet foreslår å endre teksten til at det kan gis støtte til utdanning i utlandet som tilsvarer norsk grad på Ph.d.-nivå slik at det går klart frem at også Ph.d.-utdanning i Norden er omfattet. Forslaget er i tråd med Lånekassens forslag til endring.

Kapittel 6 Utdanning i et annet nordisk land

Til § 6-1

Departementet foreslår å dele opp bestemmelsen i flere deler og presisere hva som ligger i begrepene ”de samme regler og kostnadssatser som for Norge”. Lånekassen er enig i at en slik oppdeling er hensiktsmessig og gjør forskriften klarere.

I forskriften for 2006-2007 vises det til at støtte gis etter *de samme regler* og kostnadssatser som for utdanning i Norge. I forslaget til ny § 6-3 vises det kun til reglene i annen og tredje del for beregning av støtten. Andre regler som gjelder for utdanning i Norge, vil etter det nye forslaget ikke gjelde for utdanning i andre nordiske land. Lånekassen har blitt oppmerksom på denne problemstillingen etter at vi for 2006-2007 har mottatt søknader om støtte til folkehøgskoleutdanning i Sverige der hele utdanningen er flyttet til et tredje land. Denne utdanningen er godkjent for støtte i CSN. Lånekassen har avslått søknadene om støtte etter nåværende § 6-1 med henvisning til at det ikke kan gis støtte til slik utdanning i Norge.

Dersom det ikke er hensikten med endringen at det skal kunne gis støtte til utdanning i andre nordiske land som ikke er eller vil være støtteberettiget i Norge, foreslår vi en tilføyelse i § 6-1 om at utdanningen må tilfredsstille de samme krav som stilles til utdanning i Norge, jf. §§ 4-4 – 4-6.

Forslag til ny forskriftstekst:

§ 6-1 Utdanninger det gis støtte til

Utdanning i et annet nordisk land må normalt ha offentlig godkjenning og komme inn under støtteordningen i studielandet. Det gis støtte etter de samme reglene som gjelder for utdanning i Norge.

Lånekassen hadde i sitt forslag til forskrifter for 2007-2008 en tilføyelse i § 6-1 om at forutsetningen for å gi støtte til helsefaglig utdanning i et annet nordisk land, var at utdanningen ga grunnlag for offentlig autorisasjon i Norge. Ettersom departementet ikke har inkludert en slik bestemmelse i forskriften, går vi ut fra at det ikke skal være et slikt krav for å få støtte til helsefaglig utdanning.

Kapittel 8 Hvor lang tid det gis støtte

Til § 8-2

Departementet foreslår å begrense retten til støtte for søker som får støtte etter § 15-1 første ledd bokstav b til to år. Forslaget er i tråd med Lånekassens forslag til endring av forskriften.

Departementet har i brev av 15.11.06 avklart at regelen om at støtte skal gis etter annen del så lenge søkeren har rett til opplæring etter opplæringslova § 3-1, også skal gjelde for søkere som tar slik utdanning i andre nordiske land eller i land utenfor Norden. Lånekassen skal i slike saker vurdere om søkeren ville hatt ungdomsrett etter opplæringslova dersom utdanningen hadde vært tatt i Norge. Ut fra dette foreslår vi å forenkle § 8-2 ved å ta inn en tilføyelse som inkluderer opplæring i utlandet i paragrafens første ledd, og ta bort andre ledd som etter avklaringen synes unødvendig og kan føre til misforståelser om at reglene for å få støtte etter annen del ikke er de samme for opplæring i utlandet.

Forslag til ny forskriftstekst:

§ 8-2 Tidsramme for støtte etter annen del

Det gis støtte til vanlig videregående opplæring eller tilsvarende opplæring i utlandet så lenge søkeren har rett til opplæring etter opplæringslova § 3-1.
(...)

Til § 8-4

Departementet foreslår å innføre mulighet for utvidelse av åtteårsblokken også for Ph.d.-studenter i Norden. Forslaget er i tråd med Lånekassens endringsforslag.

Kapittel 11 Fordeling, utbetaling og eventuell annullering av tildelt støttebeløp

Til § 11-3 sjuende ledd

Lånekassen mener det er behov for å ha en hjemmel for å utbetale støtte til skolepenger ved utdanning i utlandet samtidig med den første støtteterminen i særlige tilfeller. Dette vil kunne gjelde utdanninger der lærestedet krever innbetaling av hele skolepengebeløpet i forbindelse med starten av undervisningsåret, og der lærestedet ikke utviser noen fleksibilitet med innbetalingen i rater gjennom undervisningsåret. Lånekassen praktiserer en slik ordning i dag, og mener den har en sosialt utjevne funksjon. Den gjør det enklere også for studenter som ikke har mulighet til å låne et større beløp uten sikkerhet på egen hånd eller som ikke har oppsparte midler, å velge utdanning med skolepenger på fritt grunnlag. Lånekassen krever i slike tilfeller at søkeren dokumenterer at hele skolepengebeløpet må betales ved starten av utdanningen, uten muligheter til dele opp innbetalingen.

Forslag til ny forskriftstekst:

(...)

Ved utdanning i utlandet blir støttebeløpet utbetalt hvert halvår. Ved særlige forhold kan støtten til skolepenger for hele året utbetales sammen med den første halvårslige utbetalingen.

Beregninger som viser budsjetteffekten av en slik ordning sendes i eget brev.

Kapittel 14 Søknadsfrister

Til § 14-1

Utsatt søknadsfrist for å søke støtte for høstsemesteret er foreslått endret til å gjelde kun for kurs som starter 1. november eller senere. Forslaget er i tråd med Lånekassens forslag.

Kapittel 15 Hvem som er omfattet av annen del

Til § 15-1 bokstav c

Lånekassen mener at teksten ikke gir presis informasjon om hvem som er ment å omfattes av støtteordningen etter annen del til opplæring tilsvarende vanlig videregående opplæring utenfor Norge. Vi viser til omtalen under § 8-2, og ønsker en tilsvarende endring i ordlyden i denne forskriftsbestemmelsen. Det bør gå fram at det kun er søkere som har rett til opplæring etter opplæringslova § 3-1 som skal ha støtte etter annen del til opplæring som tilsvarer vanlig videregående opplæring utenfor Norge.

Forslag til ny forskriftstekst:

(...)

c) Søker som tar opplæring tilsvarende vanlig videregående opplæring utenfor Norge, og som har rett til opplæring etter opplæringslova § 3-1.

(...)

Kapittel 16 Grunnstipend og læremiddelstipend

Til § 16-2

Departementet foreslår å endre teksten slik at den passer til innføringstakten til det nye ikke behovsprøvd stipendet til utstyr. Lånekassen mener at teksten er uklar når det gjelder læringer, men går ut fra at teksten vil bli rettet i samsvar med departementets brev av 13.12.06 hvor det blir avklart at læringer skal kunne gis behovsprøvd læremiddelstipend i 2007-2008, men fases ut fra 2008-2009.

Forslag til ny forskriftstekst:

§ 16-2 Behovsprøvd stipend til læremidler

Det gis et behovsprøvd stipend til læremidler på inntil kr x xxx per måned til elever på Videregående trinn 1, Videregående kurs II og til læringer.

Kapittel 20 Lån

Til § 20-1

Departementet foreslår å endre overskriften i paragrafen slik at det går tydelig frem at lånet er behovsprøvd mot forsørgernes økonomi. Forslaget er i tråd med Lånekassens forslag.

Lånekassen forslår å endre formuleringen i den foreslåtte forskriftsteksten slik at det fremgår at satsene for lån som borteboer gjelder søkere som har rett til bostipend, og ikke søkere som bor borte, men som ikke fyller kravene til bostipend. Vi gjør også oppmerksom på at det er en skrivefeil i første ledd.

Forslag til ny forskriftstekst:

§ 20-1 Satser for lån

*Det gis lån på inntil kr x xxx per måned for søkere som har rett til bostipend, se § 17-2. For søkere som ikke har rett til bostipend, gis det lån på inntil kr x xxx per måned.
(...)*

Til §§ 17-3, 20-1, 21-6 og 26-2

Departementet foreslår å endre forskriftene slik at søkere som har vært gift behandles likt i hele regelverket. Forslaget er i tråd med Lånekassens forslag.

Kapittel 21 Behovsprøving mot økonomien til forsørgerne

Til § 21-1

Departementet foreslår at det også når det gjelder behovsprøving mot forsørgerens økonomi, skal kunne ses bort fra formue og inntekt som består av erstatnings- og forsikringsutbetaling som følge av personskade på forsørger. Lånekassen kan opplyse at klagenemnda behandlet dette spørsmålet i en klagesak i møte 29.08.2006, og klageren fikk medhold. Dersom det skulle dukke opp liknende saker i 2006-2007, vil Lånekassen behandle disse i samsvar med klagenemndas avgjørelse.

Kapittel 29 Behovsprøving av utdanningsstipend og forsørgerstipend

Til § 29-6

Departementet foreslår å ta inn et dokumentasjonskrav også når det gjelder inntekt som følge av erstatnings- eller forsikringsutbetaling. Forslaget er i tråd med Lånekassens forslag.

Kapittel 33 Statsborgerskap og tilknytning til Norge

Til § 33-2

Se kommentar til § 2-3.

Til § 33-6 tredje ledd

Departementet foreslår å endre aldersgrensen for å kunne bli knyttet opp mot foreldres situasjon fra 22 år til en grense som er knyttet til fødselsår. Forslaget er i tråd med Lånekassens forslag.

Kapittel 35 Hva slags utdanning det blir gitt støtte til

Til § 35-1

Departementet foreslår å knytte vilkårene for godkjenning av høyere utdanning i land utenfor Norden for studiefinansiering til kravene i lov om universiteter og høyskoler § 3-4 som regulerer NOKUTs virksomhet. I tillegg endres setningsrekkefølgen i paragrafen noe. Forslaget er i tråd med Lånekassens forslag.

Nest siste ledd i paragrafen er noe modifisert, slik at bestemmelsen blir i samsvar med praksis for autorisasjon fra SAFH. Lånekassen er enig i forslaget og vil ta deler av omtalen i høringsbrevet med som en presisering i merknad til forskriften.

Til § 35-4

Lånekassen gir støtte til et forberedende år ved Universitetet i Toulouse, som er en del av Frankrikeprogrammet som administreres av SIU. For bedre å hjemle støtten til denne forberedende delen før selve studiet starter, foreslår departementet en egen hjemmel i § 35-4. Dette er i tråd med Lånekassens forslag.

For alle de fire årene i programmet kreves det imidlertid at studentene betaler skolepenger. Hjemmelen for å gi støtte til disse skolepengene er svak, siden dette året verken er opplæring ved en videregående skole som kan gi rett til tilskudd til dekning av skolepenger etter forskrift om tilskott til dekning av skolepenger til elever ved utenlandske eller internasjonale videregående skolar, eller høyere utdanning som kan utløse rett til dekning av skolepenger etter § 40-1.

Lånekassen foreslår å sikre dekningen av skolepenger til denne studentgruppen ved å bruke en henvisning til § 40-1. Det vil være naturlig å se dette bachelorprogrammet som ett sammenhengende utdanningsprogram og ikke som to separate deler. Det er derfor Lånekassens vurdering at støtten bør gis etter de samme reglene for hele utdanningsprogrammet.

Beregning av budsjetteffekten av dette forslaget sendes i eget brev.

Kapittel 36 Støtte til språklig tilretteleggingssemester

Til § 36-1 tredje ledd

Departementet foreslår å gjøre forskriftsbestemmelsen mer entydig med å rydde opp i to ulike krav til minste varighet for tilretteleggingssemesteret. Etter Lånekassens vurdering innebærer departementets forslag en realitetsendring av forskriftsbestemmelsen som kanskje ikke er tilsiktet.

Ordlyden i gjeldende forskrift setter krav til en minste varighet av kurset som kan gi rett til støtte til tilretteleggingssemester, men setter ingen krav til en maksimal varighet. Lånekassens praksis er derfor at det kan gis støtte til tilretteleggingssemester til kurs som varer lengre enn minstekravet setter, men at det ikke gis støtte i mer enn i ett semester. For eksempel gis det støtte i ett semester til kurs som varer i ni måneder.

Ordlyden i forslaget til ny forskriftsbestemmelse setter imidlertid krav både til en minste varighet og til en lengste varighet av kurset for at det skal kunne gi rett til støtte til tilretteleggingssemester. Forslaget medfører at kurs som varer i mer enn ett semester ikke lenger vil gi rett til støtte.

Forslag til ny forskriftstekst:

§ 36-1 Språklig tilretteleggingssemester

(...)

Det gis støtte i ett semester. Opplæringen må være på fulltid, med minimum 15 undervisningstimer per uke, og vare i minst tre måneder.

Kapittel 40 Dekning av skolepenger i høyere utdanning

Til §§ 40-1 og 40-3

Departementet foreslår å innføre en ordning med støtte i form av lån til skolepenger for studenter som blir forsinket i utdanningen. Lånekassen støtter departementets forslag.

For øvrig viser vi til høringsuttalelse fra Studentenes Landsforbund hvor reglene for studiestøtte til funksjonshemmede kommenteres. Lånekassen har tidligere tatt opp liknende problemstillinger med departementet.

Med hilsen

Vigdis Moseng
fagdirektør

Kirsten Fischer
underdirektør